

Arkiest. 05 20/31.1.1994

M

KAUSTINEN METSÄKYLÄ PLÄKKISENHARJU
kivikautisen asuinpaikan koekaivaus
Päivi Kankkunen 1992

sisälllys

arkistotietoja	2
ote tiekartasta GT 10	3
ote peruskartasta	4
johdanto	5
kaivaustekniikka	6
kaivaushavainnot	7
painanteet	7
kivitasanne	7
löydöt	7
dialuettelo	8
negatiiviluettelo	9
valokuvataulut	10-11
yleiskartta	12

KAUSTINEN PLÄKKISENHARJU 1992
kivikautinen asuinpaikka

arkistotietoja

Kunta: Kaustinen
Kylä: Metsäkylä
Kohde: Pläkkisenharju 2, Vaasan SKL 47
Tila: Mäntyharju, RN:o 43, om. Esa Jylhä, os. Alavetelintie
196, 69600 Kaustinen

Sijainti: Kaustisen kirkolta linnuntietä n. 12 km pohjoiseen
Peruskartta: 2323 09 ULLAVANJOKI, HKI 19xx
Koordinaatit: x = 7061 88, y = 482 08-11, z = n. 60-65 m mpy

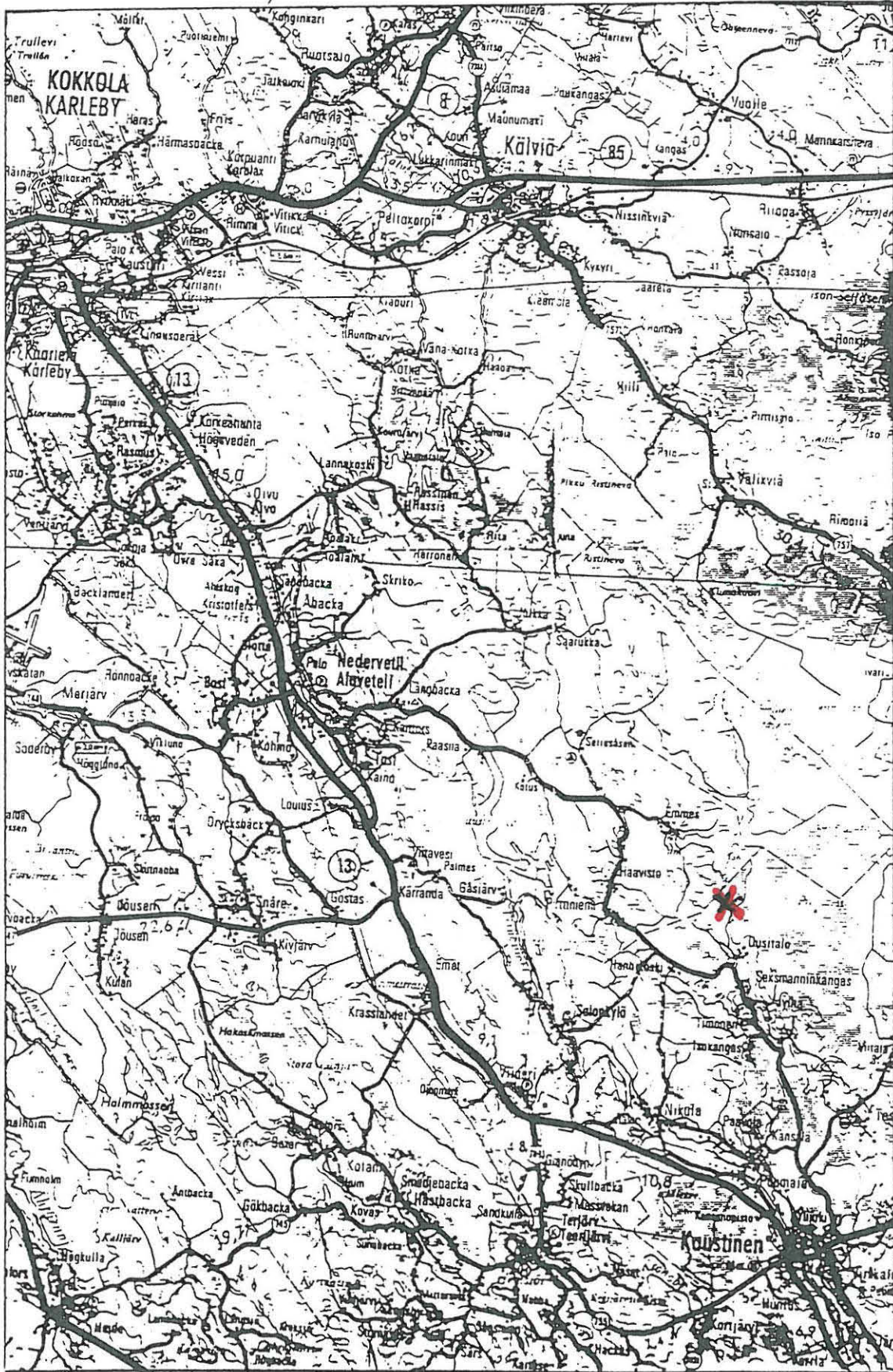
Aiemmat tutkimukset: M. Bergström, tark. 1983 (SKL 40)
P. Kankkunen ja K. Katiskoski, tark. 1990
P. Kankkunen, kaiv. 1991

Aiemmat löydöt: KM 25326 (kvartsia), KM 25977 (kvartsia)
KM 26779 (kvartsia)

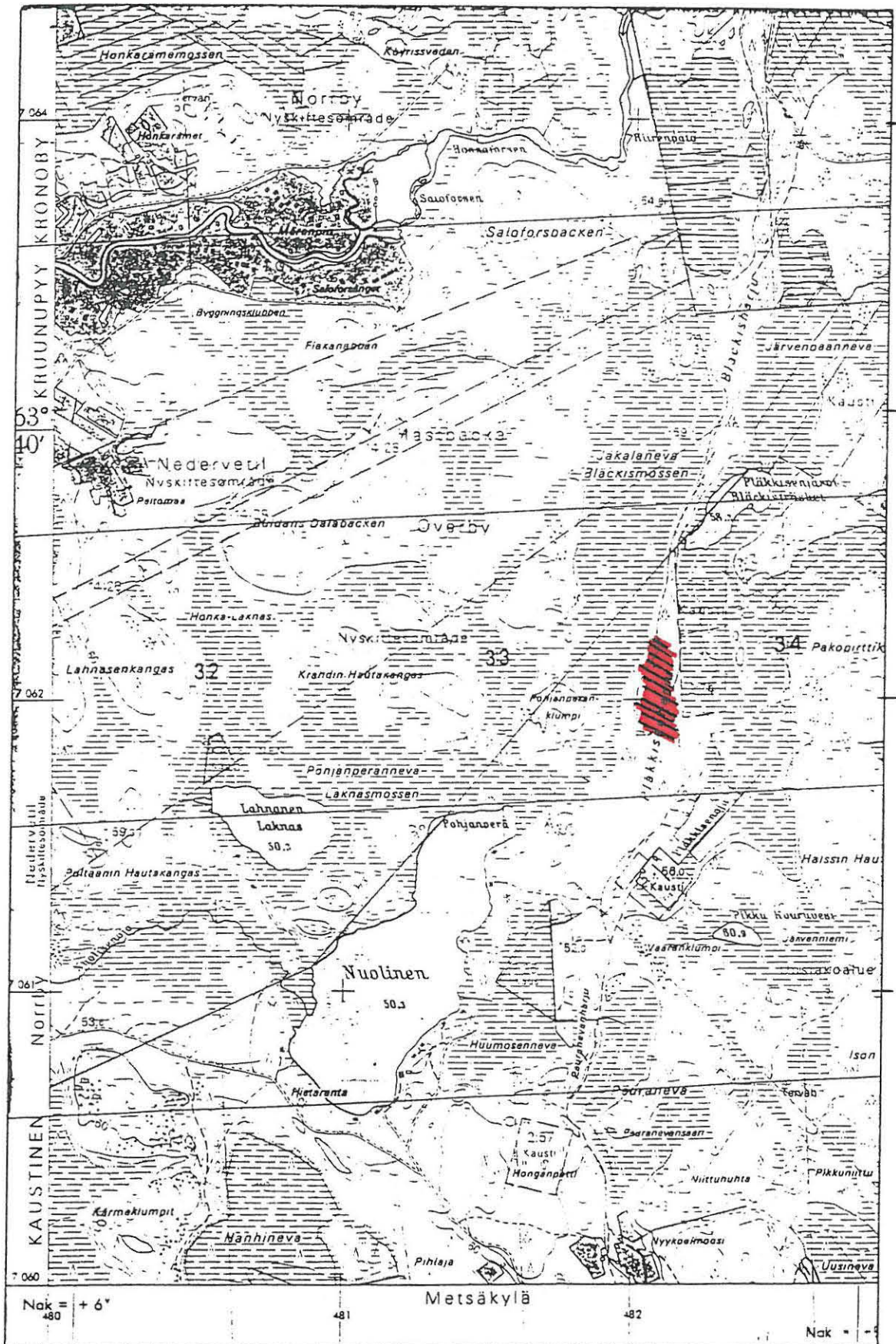
tähän kertomukseen liittyy:

- löydöt KM 27506:1-31
- diat 27850-55
- negatiivit 94118-123
- yleiskartta 1:1000, A3

KAUSTINEN METSÄKYLÄ PLÄKKISENHARJU 2 (SKL 47)
 ote tiekartasta GT 10 - tutkimusalue merkitty punaisella

KAUSTINEN METSÄKYLÄ PLÄKKISENHARJU 2 (SKL 47)
 ote peruskartasta 2323 09 ULLAVANJOKI
 koordinaatit: x = 7061 88-7062 22, y = 482 08 - 11,
 z = n. 60-65 m mpy
 kaivausalue merkitty punaisella

JOHDANTO

Tutkimukset Kaustisen Metsäkylän Pläkkisenharjulla maanomistajan soranottosuunnitelmien vuoksi käynnistyivät kesäkuussa vuonna 1991 Kirkkoharjun tutkimusten yhteydessä. Tuolloin Pläkkisen harjulla ehdittiin olla kolme päivää, jolloin tehtiin tutkimusalueesta kartta sekä kaivettiin 9 koekuoppaa. Toukokuussa ajalla 11.5-22.5. 1992 jatkettiin tutkimuksia päämääränä harjulla todetun kivikautisen asuinpaikan laajuuden selvittäminen sekä mahdollisten lisätutkimusten tarpeen selvittäminen. Kaustisen kunta palkkasi 6 kaivajaa: Mano Kattilakoski, Jani Raitokoski, Harri Harju, Carita Virkkala, Karita Hanhikoski ja Marjo Ämmänkoski. Piirtäjänä toimi HuK Tuija Wallenius ja kaivauksenjohtajana allekirjoittanut.

Helsinki, 21.12. 1993

Päivi Kankkunen

TOPOGRAFIASTA

Tutkimusalueen tarkemmasta sijainnista, topografiasta ja maaperästä katso P. Kankkusen kaivauskertomusta 1991 arkeologian osaston top. arkistossa

Esa Jylhän omistaman maaosan luoteiskulmassa Pläkkisenharjun länsirinteeseen muodostuu pieni poukama (f.94118, dia27850-51). Harjun päältä tulee pieni metsätie poukaman lävitse kulkeakseen sitten harjun länsipuolista juurta pohjoiseen päin. Tässä pienessä puokamassa maaperä oli hieman vähemmän kivistä kuin muualla. Poukaman pohjukassa, harjun länsirinteessä on rinteen puolivälin tienoilla rinteeseen tasattu "kiviterassi".

KAIVAUSTEKNIikka

Koekaivausta jatkettiin vuonna 1991 aloitettuun tapaan koekuoppittamalla tutkittavaa aluetta. Koekuoppaverkoston tiheyttä väljennettiin kuitenkin niin, että koekuoppia tehtiin 20 m:n välein. Mittakulmana oli lounaiskulma. Linjat vedettiin pohjois-eteläsuuntaisesti, paitsi kahden kuopanteen halki vedetyt metrin levyiset koeojat. Nämä tehtiin pääkoordinaatistosta poikkeavasti, jotta koeojat saataisiin mahdollisimman hyvin kuopanteiden poikki ja sijoitettua niiden keskelle. Koekuoppia kaivettiin pääosin harjun laelle ja harjun länsirinteelle, yhteensä 38 kpl. Harjun itärinteen laikutusjäljissä ei havaittu minkäänlaisia merkkejä muinaisjäänöksestä, sensijaan joistakin laikutusjäljistä harjun päältä ja sen länsirinteeltä poimittiin muutamia kvartsi-iskoksia; löytöpaikat on merkitty yleiskartalle.

Koekuoppia oli tarkoitus kaivaa lapioiden ja seulan avulla, mutta maaperästä johtuen ei lapiota voitu käyttää ja seulojen käyttö onnistui vain paikoitellen.

Koekuopista kuorittiin turve lapioidella, jonka jälkeen ne kaivettiin noin 10 cm:n kerroksissa pelkoilla. Osittainen seulan käyttö (silmäkoiko 4 mm) oli mahdollista, mutta useinmiten maata ei saatu suosiolla seulanläpi. Mikäli koekuopasta ei tullut löytöjä ja jos maannos oli normaali kaivettiin koekuoppaa noin 30 cm:n syvyydelle turpeen alarajasta (mineraalimaan pinnasta) lukien. Mikäli koekuopasta saatiin löytöjä kaivettiin koekuoppaa siten, että viimeisten löytöjen jälkeen tuli 20 cm löydötöntä. Koekuopat olivat neliömetrin suuruisia. Lopuksi koekuopat peitettiin.

Valtakunnallista korkeuskiintopistettä ei ollut lähimailla, joten korkeus siirrettiin kaivaukselle Pläkkisenharjun itäpuolella sijaitsevasta Pläkkisenjärven pinnasta. Järven pinnankorkeus on ilmoitettu peruskartassa 58,3 m mpy. Kaivauksen korkeuskiintopisteen I (kivi) korkeus on 65,64 m mpy ja pisteen II (laakakivi) 59,71 m mpy, korkeuskiintopisteet on merkitty yleiskarttaan.

Maastoon on jätetty paalut 724/160, 740/160, 751/149, 724/170 ja 740/170.

KAIVAUSHAVAINNOT

Koekuopista ja laikutusjäljistä todettiin maaperän olevan koko alueella karkeaa soraa ja moreenia. Paikoitellen muutamassa kuopassa karkeaa hiekkaa. Maannos oli poikkeuksetta normaali eikä havaintoja kulttuuri- tai likamaasta tehty.

PAINANTEET

Painanteet, joita harjun päällä havaittiin ja kartoitettiin kolme, olivat hyvin laakeita, lähes pyöreitä ja melko suuria. Koot: 14x8 m, 10x8 m ja 10x6 m. Kahteen painanteeseen laadittiin metrin levyinen koeoja, siten että oja kulkisi mahdollisimman keskeltä painannetta. Ojalinja vaaittiin. Itäisen painanteen ojasta (2) poistettiin turve lapiolla, minkä jälkeen sitä kaivettiin pelkoilla. Läntiseen painanteeseen ehdittiin avata vain 1x2 m:n suuruinen koekuoppa.

Koeojasta 2 löydettiin muutama iskos. Minkäänlaista kulttuuri-maannostumista ei ollut havaittavissa. Koeojan keskivaiheilla olevan kivikon tulkitseen luontaiseksi, koejan muissa osissa oli myös kiviä, mutta harvemmassa.

KIVITASANNE

Tutkimusalueen luoteiskulmassa olevan "poukaman" länsirinteen puolivälissä on kooltaan noin 8x8 m:n suuruinen kivetty tasanne. Tasanne kaartuu puolipyöreästi ulos harjunrinteestä noin 3 m. Se on korkeimmillaan alareunasta mitaten noin 80 cm. Tasanteen päällisyys on jäkälän peitossa, hieman joukossa puolukan ja kanervan varpuja. Kivet vaikuttavat melko erikokoisille. Kivettyä tasannetta ei ehditty tutkia.

LÖYDÖT

Löytöinä saatiin kvartsimateriaalia, hieman palanutta luuta ja hioinlaaka. Suurin osa kvartseista oli iskoksia, joukossa muutama ydin. Löytöjä oli kuitenkin melko laajalla alueella, minkä selittäminen on hieman vaikeaa. Kuitenkin voitiin tilan luoteiskulmassa, rinteen juurella havaita löytökeskittymä, jonka perusteella voidaan mahdollisen leiripaikan todeta olleen siinä.

Muutamissa kohdissa länsirinnettä havaittiin suurempia kvartsi-kivilohkareita, jotka olivat roudan ja mahdollisesti metsäpalojen ja ainakin yhdessä tapauksessa traktorin rapauttamia. Yhtä tällaista suuremman kvartsikiven ympäristöä tutkittiin tarkemmin; ihmisen vaikutusta ei kuitenkaan havaittu.

löytöluettelo:

kvartsi-iskoksia	64 kpl/29,95 g
kvartsiesineitä	2/20
kvartsikaavin	1/46
palanutta luuta	4 g
hioin	1/1668

LOPUKSI

Kaustisen Pläkkisenharjulle kaivettiin yhteensä 38 koekuoppaa sekä metrin levyinen, 12 m pitkä koeoja. Löytöjä saatiin niukasti, lähinnä kvartsi-iskoksia. Kulttuurimaata ei ollut havaittavissa missään. Löydöt keskittyivät tutkimusalueen luoteiskulmassa olevaan "poukamaan" pienelle alalle. Harjun maaperä on kivikkoista ja soraista; tässä poukamassa on hieman vähemmän kivistä. Poukaman pohjukassa, harjun länsirinteen keskivaiheilla on tassattu, pieni kiviterassi. Se on jäkälän peitossa eikä sen iästä ole tietoa. Terassia ei ehditty tutkia.

Koekaivauksen perusteella voidaan todeta ehkä lähinnä leiripaikkaluoteisen oleskelun Pläkkisenharjun tilan RN:o 43 alueella rajoittuneen kivikaudella pieneen poukamaan. Paikalla on todennäköisesti oleskeltu kvartsiraaka-aineen vuoksi ja raaka-aineen hakeminen ja työstö tuntuisi parhaiten selittävän kvartsi-iskosten melko laajan, mutta vähäisen levinnän.

Koekaivauksissa saatiin mielestäni selvitettyä alueen laajuus ja asutuksen luonne - länsirinteen kivitasannetta lukuunottamatta. Tutkimukset ovat mielestäni riittävät - kivitasannetta lukuunottamatta - tilan RN:o 43 alueella. Sen sijaan Pläkkisenharjun eteläpäässä, noin 150 m nyt tutkitun tilan etelärajasta etelään sijaitsee noin kahdeksan mahdollisen kodansijan ryhmä. Tätä aluetta ei ole tutkittu koekaivauksin.

DIALUETTELO

- 27850 Yleiskuva tutkimusalueelle, taustalla notkosta asuinpaikkalöytöjä, kuvattu kaakosta
- 27851 Asuinpaikka-aluetta kuopitetaan, löytöjä pienellä alueella tien molemmin puolin, kuvattu kaakosta
- 27852 Harjua kuvattu asuinpaikalta, harjun länsireunalta kaakkoon
- 27853 Tilan luoteiskulmassa, harjun länsirinteellä olevan kivetty tasanne, kuvattu lännestä
- 27854 Koeoja 2, kaivettu pohjaan, kuvattu idästä
- 27855 Kaivaustyöryhmä: vasemmalla seisomassa Tuija Wallenius, vasemmalla istumassa Karita Hanhikoski, Carita Virkkala, Harri Harju, Jani Raitokoski, Mano Kattilakoski ja Marjo Ämmänkoski

NEGATIIVILUETTELO

- 94118 Yleiskuva tutkimusalueelle, taustalla notkosta asuinpaikkalöytöjä, kuvattu kaakosta
- 94119 Tilan luoteiskulmassa, harjun länsirinteellä oleva kivetty tasanne, kuvattu lännestä
- 94120 Harjua kuvattuna asuinpaikalta, harjun länsireunalta kaakkoon
- 94121 Koeoja 2 pohjaan kaivettuna, kuvattu idästä
- 94122 Koeoja 2 pohjaan kaivettuna, kuvattu kaakosta
- 94123 Kaivaustyöryhmä: vasemmalla seisomassa Tuija Wallenius, vasemmalla istumassa Karita Hanhikoski, Carita Virkkala, Harri Harju, Jani Raitokoski, Mano Kattilakoski ja Marjo Ämmänkoski

KAUSTINEN
 PLÄKKISENHARJU 2
 P. Kankkunen 1992
 yleiskartta 1:1000

piirt. T. Wallenius
 S. Vanhatalo

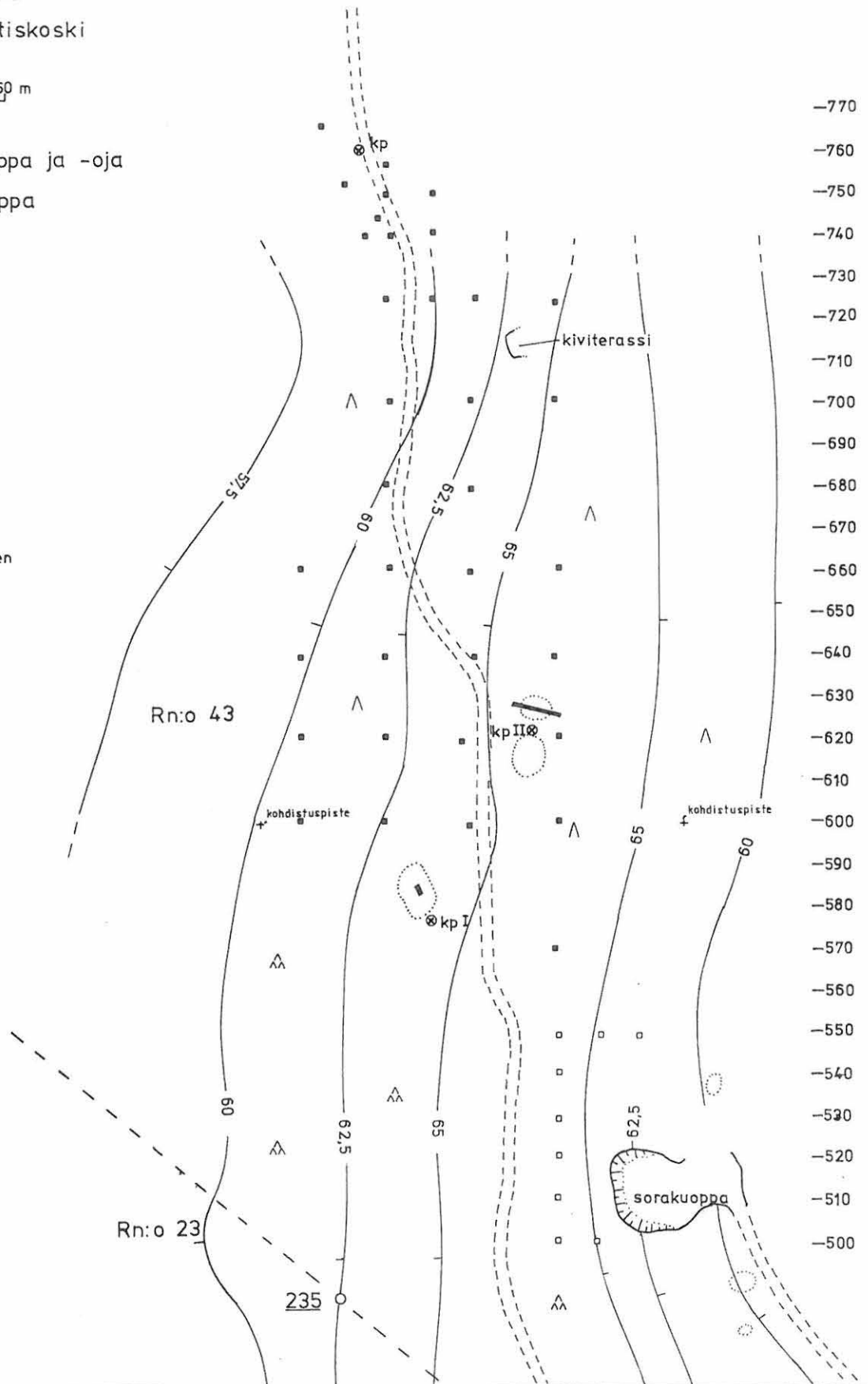
puht. piirt. K. Katiskoski

0 50 m

- v. 1992 koekuoppa ja -oja
- v. 1991 koekuoppa
- painanne

Neulapohjoinen

120 130 140 150 160 170 180 190 200 210 220

KAUSTINEN PLÄKKISENHARJU 2

P. Kankkunen 1992

F. 94118
Yleiskuva tutkimusalueelle, taustalla näkyy asy-löytöjä, kaakasta

F. 94120
Harjua kuvattuna asy:lta harjun länsireunalta kaakkoon

F. 94119
Tilan luoteiskulmassa, harjun länsireunalla okeva kivetty tasanne, kuvattu lännestä

KAUSTINEN PLÄKKISENHARJU 2

P. Kankkunen 1992

F. 94122

Koecija 2, pohjaan kaivettuna,
kuvattu kaakosta

F. 94121

Koecija 2, pohjaan kaivettuna
kuvattu idästä

F. 94123

Kaivaustyöryhmä: vas. seisomassa Tuija
Wallenius, vas. istumassa Kanita Harhikoski,
Carita Wirkkala, Hanni Harju, Jani Rasto-
koski, Manu Kattilakoski ja Marjo Ämmän-
koski